

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Koháry-utca 4. II.
 Telefonszám: Lipót 974-24.
 Minden pénz a lelkeszi hivatal címére
 küldendő.

Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS
 Munkatársak:
 Botár Imre Buzogány Anna
 dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.
 Előfizetési ára:
 Egy évre 4 pengő

Torda: 1568.

HATÁRKÖVEK

Pozsony: 1848.

az unitárius egyház történetében. Ezeket a helyeket mondta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy **az unitárius vallás bevett vallás** (recepta religio).

Az Élet.

„Öbenne vala az élet és az élet vala az embereknek ama Világosságok.”

Ján. ev. I. 4.

A betlehemi istálló történelmi jelenete mindnyájunk előtt ismerős. Áldjuk érette az isteni Gondviselést, hogy megtekintette népének alázott sorsát és az ott megszületett kis Gyermekekben bennünket magához emelt. A legnagyobb művészek, nemes versenyre keltek egymással, hogy megörökítsék minden idők számára ezt az új teremtetést. Az esemény középpontjában az édes Anya fenséges alakja mellett ott van az öntudatlan csecsemő, a drága magzat, akire onnan felülről mennyei világosság sugárözöne hull alá, hogy felébressze Benne az igazi életet, hogy ő lehessen „az embereknek ama Világosságok”... És ott van velök, szeretettel hajolva az új Élet fölé az édes Atya is, aki vállalja a nevelés szent gondját, hogy az ő földi fiából legyen Isten akarata szerint — „igazság, út és élet”. És ott vannak a jámbor állatok is, a mező barmai, akik ösztönös bámulattal nézik a végbemenő szent titkot, Annak orcáját, aki „*irgalmasságot kíván és nem áldozatot.*” Királyok ajándéka, pásztorok hódolata, angyalok éneke — mind csak külső dísz és pompa, ahhoz, ami itt a lelkek legmélyén végbemegy. Mi is ott vagyunk és úgy érezzük, ebben az egyszerű istállóban, hogy „*a templomnál nagyobb vagyunk itt...*”

A betlehemi istálló történelmi jelenete mindnyájunk előtt ismerős. Áldjuk érette az isteni Gondviselést. De ki tudná megmondani, hogy mi történt ezalatt a názárethi ácsmester műhelyében. Mi történt ott a szerszámok között, amelyek jó ideje szanaszét heverték, mintha valami sátoros ünnep lett volna?

Egy ócska legendás könyv fakó lapjairól olvastam erről a következő szép mesét... Hát biz' az úgy történt, hogy amíg a kunyhó Urnöje drága terhével zarándok-útra ment

férjével, az ácsmesterrel együtt, addig a szerszámok megunták a dologtalanságot s összebeszéltek, hogy ők valami nagy dologba fognak, a gazda részére valami meglepetést készítenek. Ugy is lett. Addig tanácskoztak, addig tervezgettek, hogy mi lenne a legjobb, amíg „egy akarattal” elhatározták, hogy a kicsi gazda számára egy bölcst fognak csinálni. Nosza, meg is indult a munka és lázas ütemben folyt. Minden egyes szerszám túl akart tenni a másikon, mert hiszen, amit ők most csinálnak, annak „remekbe” kell készülnie. Annak „tökéletesnek” kell lennie. Duruzsolt a fűrész, pengett a bárd, sikoltott a gyalu, nyögött a fűrő, döngött a kalapács, izgultak a szögek, még a forgács is táncolt örömeiben, hogy a műhely nem marad el az istálló mögött. Itt is világmegváltó munka folyik. Csak a léniák gubbasztottak a sarokban, mintha reájuk semmi szükség nem lett volna. Pedig éppen „az utolsókból lettek elsők”. . . Amikor a kicsi gazdát hazahozták és belefektették a vandonatuj bölcsebe, a léniákat kérte el. Azokkal kezdett játszani. „Keresztet” csinált belőlük. S ebben a pillanatban a názárethi kunyhó csillámpala ablakán áttüzesedett a világ két mesterműve: a Bölcso glóriája (Nativitas) és a Golgotha keresztje (Crucifixion). . . E szerint a Krisztus mégis csak Názárethben született. Nekem legalább — ott!

Szerkesztő.

Krisztusi élet.

(Anonymus — XIV. század.)

Aki ismeri és meg is érti Krisztus életét, őt magát is látta és megismerte. És hasonlatos képen az, aki nem ismeri az ő életét, őt magát sem értheti meg.

Aki hiszen Krisztusban, az elismeri, hogy az ő élete a lehető legjobb és legnemesebb élet; aki pedig nem hiszi ezt, az őt magát is megtagadja.

Amennyiben valaki közülünk Krisztus szellemében él, a Krisztus lakozik őbenne; ha pedig távol marad, nem lehet vele lelki közössége.

Mert ahol a krisztusi élet megnyilatkozik, ott van maga a Krisztus is; és ahol az ő élete nem működik, ott ő maga sincs jelen.

Milyen boldog az, aki Pál apostollal elmondhatja: „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.”

És ez csakugyan a legnemesebb és legjobb élet; mert az ilyen emberben Isten maga lakozik, a tökéletes jószág. Hogyan lehetne hát ennél tisztább, szentebb élet?

Amikor ugyanis az engedelmességről, az új emberről, az igaz Világosságról, az igazi Szeretetről, vagy a krisztusi életről beszélünk, más szavakkal mind ugyanazt értjük alatta. És ahol az egyik ott van, valamennyit oda vonja. Ahol pedig akár egy is hiányzik, a többinek sincs ereje, mert ezek lényegében és igazában mind együvé tartoznak.

Ami minket azért újjászülhet a Krisztusban, ahhoz ragaszkodjunk, testvéreim, minden erőnközl. Semmi más itt nem segít; csak az élet, amely gyökeret vert őbenne.

P. b.

Tolstoj emlékezete.

Nem ez az első eset, hogy Tolstoj munkájával és egyéniségével a Dávid Ferenc Egylet forumán találkozunk. Ha jól emlékszem, mintegy 20-25 évvel ezelőtt Perczelné Kozma Flóra, irónőnk, mint az egylet társelnöke tartott róla egy felolvasást „Tolstoj és a szabad-*elvű egyházak*” címen. Ez a felolvasás annak idején külön füzetben is megjelent. És megjelent a „*Felolvasások és közlemények*” c. gyűjteményben. Ez van előttem most, amikor az emberi szellem kiváló képviselőjének

centenáriuma alkalmából, ugyanitt méltatni kívánom őt, mint egy modern prófétát, aki egész életét az igazság keresésének szentelte.

Előkelő származásánál és családi hagyományainál fogva vezető szerepre lett volna hivatva hazájának politikai életében is; de kontemplatív természete más irányba terelte, ahol sokkal többet használhatott a sejtelmes orosz Földnek, amelyet utolsó rögeiben is szeretett, és a Népnak, amelyhez ellenállhatatlan rokonszenv csatolta.

Külső megjelenése egyszerű, de a kellem nélküli külső alatt nemes lelki vonások rejtőznek, amelyek egyéniségét vonzóvá teszik; és ez a vonzó erő évek jártával csak gyarapodik, amikor eszméi és tanításai kijelentés számba mennek s köréje gyűjtik a tanítványok és hódolók seregét. Tekintélye egész iskolát alapít s megindítja Oroszországban azt a szellemi forradalmat, amelynek a világháború és az azt követő bolsevista rendszer csak közbeneső állomásai, de amelynek eredményeit és gyümölcseit csak egy következő nemzedék fogja igazában élvezni a Hegyi Beszéd fenséges akkordjai mellett. Amikor t. i. diadalt ül az az „új vallás, mely a Krisztusban egyesíti az összes hívőket.” Minden egyéb, az ifjúkori katonáskodás, az irodalmi kísérletek, a földesúri passiók, a külföldi utak és tanulmányok s maga a házasság is, amely fel-feltörekvő problémáit és lelki válságait egyelőre nyugvópontra hozza, — csak előkészület életének erre az igazi feladatára, amelyet a saját nemzedékében maga és az emberiség számára neki kell megoldania. Akaratlanul is ezek bukkanak fel képzeletében akkor is, ha pusztán irodalmi témákkal foglalkozik. S a jellemek, amelyeket azokban kialakít, helyette is beszélnek és minden mesterséges beállítás mellőzésével élethűen, a testnek és vérnek dagadó ereivel, utánozhatatlan realizmussal mutatják be azt a társadalmi miliőt, amelynek ő is tagja volt, de amelyből minden áron szabadulni igyekezett.

Naplójában erről a lelki állapotról ezt a feljegyzést találjuk: „Nagy eszme foglalkoztat, amelynek megvalósítására fel tudnám áldozni az egész életemet. Ez az eszme egy új vallásnak, Krisztus vallásának megalapítása, de megszabadítva a hittételektől és csodáktól.” Látnoki lelke előre megérzi a közeledő vihart, amely az egész világot, de főként Oroszországot fenyegeti. Irataival és magatartásával talán ő maga is előkészíti az utat a nagy változásra, de az ő fegyverei nemes acélból vannak, nem olyanok, mint a szocialisták és forradalmárok fegyverei, melyek a társadalmi rend felforgatásával, az uralkodók dethronizálásával, megölik egyúttal az életet és a boldogságot, amelyért tulajdonképpen harcba indultak. Ez a nemesebb értelemben vett forradalmi szellem őt is magával ragadja, amikor így kiált fel: „Most talán éppen most kezdődik a nagy forradalom, amely kétezer év óta készül a kereszténységben. Az a forradalom, amely a meghamisított kereszténység s az abból keletkezett uralom helyett az igazi kereszténységet fogja beiktatni, az emberek közötti Egyenlőség és igazi Szabadság alapján, amelyre minden jó és okos ember törekszik.”

És Tolstoj nem elégszik meg a viharadár szerepével, hanem előre megmondja azt is, hogy a bekövetkező veszély ellen mi módon lehet és kell védekezni. Az események homlokterébe oda állítja Krisztust, aki a megváltás munkáját egyszer már elvégezte a Golgothán, de az ő példájára ennek a theodiceának végbe kell mennie minden korban, újból és újból minden valamire való Nemzet kebelében. Áldozatnak és szeretetnek lelkével kell közelednünk egyik a másához, akár egyes emberekről, akár a különböző népcsaládok tagjairól van szó. Tolstoj, az igazságért való küzdelemmel nemcsak magát, hanem az egész emberiséget óhajtja megmenteni. Hogy ez a szent törekvés az adott viszonyoknál fogva neki, az önmagával is örökké tusakodónak, nem sikerül teljes mértékben, azért ne ítéljük el olyan szigorúan, mint egyes kritikusai, akik szemére vetik, hogy túllő a célon, mert idealizmustól áthatott lelke nem veszi számításba a gyakorlati élet pillanatnyi követelményeit. S amit másoktól, mint erkölcsbíró, megkíván, azt ő maga se tartja meg. Szóval, ez röviden az „Orvos gyógyítsd meg magadat!” régi kalvariája.

Ez a látszólagos ellenmondás az életmód és az erkölcsi törvény között, nemcsak kritikusainak tünt fel, őt magát is bántotta. S ha csupán tőle függött volna a dolog, szívesen lemondott volna tekintélyes vagyonáról, szétosztva azt a parasztok között, de ott volt neje, Zsófia Andrejevna és tizenhárom gyermeke, akik nem nélkülözhatték a birtok jövedelmét s azt a szép hasznot, amit Tolstoj regényei hoztak a konyhára. Hogy igazolja magát — nem annyira a világ, mint a saját lelkiismerete előtt — vagyonát csakugyan átruházza családjára, ő maga pedig egyszerű muzsikruhában, növényi kosztón élve, ott marad továbbra is a maga szegényes dolgozó szobájában, a családi körben, akkor a legboldogabb, hogyha kedvenc témáinak fejtegetése után, a szabad természet ölére menekülhet, kilovagol, vagy kapát, kaszát fogva, versenyt dolgozhatik az egyszerű nép fiával, akinek a sorsát ő is, mint akárhány nagy költő előtte és utána, mintha irigyelné! Akkor a legboldogabb, hogyha valami ujat alkot, mert szerinte: „Nincs más igazi gyönyörűség, csupán az, amely a teremtésből fakad.”

Elméleti fejtegetései közben ismerkedik meg a nagy városok örök problémájával, a szociális kérdéssel, amelynek nyomasztó voltát élénk színekkel tárja elébe egy népszámlálás, amelynek munkálataiban ő is részt vesz. Szerető szívére hallgatva, segély-akciót indít, áldoz a magából is, de ez mind csak foltozgatás, mert a bajnak a gyökerei sokkal mélyebbre nyúlnak, mint hogy azon pillanatnyi

jótekonysággal segíteni lehetne. Hibás itt az egész rendszer. Ezen már csak tősgyökeres reformokkal lehetne segíteni, tetejétől mind az aljáig átalakítva és megnemesítve az egész orosz társadalmat és közéletet. „*Mit is te gyünk hát.*” c. munkája ezzel a problémával foglalkozik. Irtó hadjáratot indít benne a civilizáció hazugságai ellen. Hadat üzen a tudománynak és a művészetnek is, amennyiben nem a közjót és az emberi nem erkölcsi regenerációját szolgálja. Mert az csak mindenki előtt világos, hogy egy Tolstoj az igazi tudományt és az igazi művészetet, mint az emberi művelődés emeltyűit, le nem becsülheti; hiszen az szerinte is „olyan szükséges, mint a mindennapi kenyér.” Ilyen értelemben nyilatkozik „*Az én hitem*” c. dolgozatában is: „Erősen hiszem, hogy életem, eszem és lelki világosságom azért adatott, hogy embertársaimat felvilágosítsam. Az igazság ismeretét is azért nyertem, hogy ugyanerre a célra fordítsam. Tűz ez, de csak addig, amíg magas lánggal lobog, amíg nála mások is világosságot és meleget nyernek. Nincs is más értelme az én életemnek, mint, hogy ebben a világosságban éljek s ezt állandóan lobogtassam az emberek előtt.”

Azokkal szemben, akik ezt a magatartást a „*Háboru és Béke*” halhatatlan szerzőjénél irodalmi szempontból eltévelyedésnek minősítik, állapítsuk meg, hogy vallásos hite csak magasabb régiókba emelte művészi Geniúsát. Oly erőket tárt fel benne, amik azelőtt parlagon heverték” (Romain Rolland).

Iróársai, mint Dosztojevszky és Turgenyev több ízben kérték, hogy hagyjon fel a pusztai prédikátorsággal és térjen vissza első szerelméhez, az irodalomhoz, amelynek művelése által annyi dicsőséget szerzett az orosz névnek. Ámde, mindhiába. Mert tanulságos életének ebben a második periodusában igazi békét és kielégülést már csak a vallás és erkölcs eszméivel való társalkodásban talált s aki egyszer állást foglalt a négy evangélium mellett s azoknak tételein és tanításain akarta fölépíteni az ő új világát, azt ezek a szírhangok az ő egyenes vonalú, nyílt és őszinte prófétai tisztétől el nem tántoríthatták. Az ő „hite” és benső meggyőződése mellett akkor is kitartott, amikor éreznie kellett az orosz egyház kárhóztatását, amely őt a maga kebeléből kiközösítette. Az őt jellemző erkölcsi bátorsággal válaszolt a Szent Synodus végzésére, mondván: „Nem tehetek róla. Ez az én hitvallásom. És én azt meg nem változtathatom, ha mindjárt nem is tetszik valakinek, vagy éppen megbotránkoznak rajt’ az emberek. — Nekem a saját életemet kell folytatnom. S úgy lehet nemsokára szembe kell néznem a halállal. Istentől jöttem: öhozzá térek

vissza. Tehát az én hitvallásom nem lehet más, mint ami most is megnyugtat és boldogít. — Nem állítom, hogy az én hitem csalhatatlan, örök igazság minden idők számára. De úgy érzem, hogy alig van ennél tisztább és világosabb, amely úgy kielégítene, mint ahogy ez kielégíti szívem hő vágyát s a kutató észnek követelményeit.”

A cári Oroszországban ilyen bátran senki más nem nyilatkozott ez időtájt az uralkodó vallás dogmatikus tételeivel és babonás ceremóniáival szemben. A nép nagy tömege behódolt az évezredek szokásoknak, vakon bizott eikonjában, amely ott lógott a kunyhó falán, az intellektuellek pedig vagy közönyösek voltak mindennemű egyházi vonatkozással szemben vagy pedig az atheismus karjaiba dobták magukat s ebben keresték a szellemi fölényt, amely őket a misera plebs-től megkülönböztette. Az igazi bibliai öskereszténység védelmét, egyes obscurus szekták mellett, amelyek hitökért készek voltak hazájukból kivándorolni, Tolstoj, a modern próféta vállalta magára, és amellett kitartott az utolsó lehelletig. Mindennél többre becsülte ezt, amit magának mondhatott a világon. És pedig főleg azért, mert nem készen kapta, hanem éveken át tartó lelki küzdelmek után vívta ki magának, úgyszólván újból kitermelte azt magából a mondhatatlan szenvedések és halálfélelmek árán, amelyek között egyetlen bizonyosság gyanánt csak az Istenben vetett közvetlen, evangéliumi hit maradt számára, de ez azután meg is mentette őt az életnek, amelynek további folyamata egy nagy elkötelezettség szentségével ruházta fel minden ténykedését. Többé nem ő rendelkezett önmaga felett, hanem az a jóságos Hatalom, amelynek megmenekülését, halódásai után való újraébredését köszönhette. Életének illetve újjászületésének ezt a korszakát, amely új kijelentés világában tündökölt előtte ő maga írja le „*Valomásaiban*”, amelyek őszinteségen és alázatosságban semmivel sem maradnak el Szent Ágoston hasonló megnyilatkozásai mögött.

De hadd beszéljen ő maga: „Elmélyedtem saját magamban, fontolóra vettem mindazt, ami bensőmben végbement, s eszembe jutottak rendre mindazok az esetek, amelyekben hasonló módon halódtam és újra fölébredtem. Jól emlékszem, hogy csak akkor éltem igazában, amikor hittem Istenben. Így vagyok most is. Ismerem és szeretem az én Istenemet: és élek. Ha pedig elfelejtkezem róla, annyi, mintha meghaltam volna. Mi hát ez az állandó halódás és újraébredés? Csakugyan úgy van, hogy ha elvesztem Isten létében való hitemet, az már nem élet; s bizonyára régen végeztem volna magammal, hogyha nem lett volna biztató-reményem arra, hogy őt ismét megtalál-

lom. És lám, Istennek hála, élek; csak akkor élek igazában, ha őt érzem saját magamban. De hát mit is keresek még tovább — szól egy hang a lélek rejtekén. Hiszen itt van Ő, jelen van énbennem, körülöttem és fölöttem. Nélküle élnünk sem lehet. Istenben hinni, őt megismerni és élni: egy és ugyanaz. Isten — maga az Élet... Keresd az Istent s akkor a te életed nem leend Isten nélkül való élet. És körülöttem egyszerre minden világos lett és ez az áldott világosság azóta se hagyott el engemet..."

Látni való tehát, hogy a hit volt az az élet-erő, amely kétségeit eloszlatta, a bizonytalanságot megszüntette, s ebben a tiszta és diadalmos evangéliumi hitben mutatta meg az Életnek igazi értelmét. De ez egyuttal személyes hite volt neki, nem másodkézből való. Ugy kellett megharcolnia és vivódnia érette keserves könyhullatások között, álmatlan éjszakákon, az örület határán, mígnem égi Béke szállott szívébe s megnyerte a talizmánt, amellyel átléphetett egy magasabb rendű világba, amelyre ez a földi lét csak előkészület.

Ilyen életfelfogás mellett is, mindvégig hű marad a földhöz, amely őt szülte. Meg nem tévesztve a világpolgárság hangzatos jelszava által, szokásaiban és életmódjában, gondolat és érzésvilágában megmarad oroszoknak. Széleskörű horizontját a steppék végtelenbe játszó pereme se zárja be; s ahová nem láthat el, oda elvezeti őt a sejtés, az isteni sugallat, amely azoknak a kiváltságos lényeknek a sajátja, akik nemcsak vízzel, hanem tüzzel és szentlélekkel keresztelkedtek meg. Ez az, ami mindennél jobban igazolja Tolstoj modern próféataságát. Ez a közvetlen kapcsolat az örök Teremtővel: „ez az isteni szikra, amely minden egyes ember kebelében ott ragyog s amely mindnyájunkat hősökké avat.” Ennek köszönheti azt az átható tekintetet, amely élénk szeméből kisugárzik, s amely behatol a lélek legmélyére s minden egyes teremtményben (még az állatokban is!) fölfelezi az istenit.

Ez menti tartózkodását a filozófusokkal és a könyvekkel szemben: ezek ugyanis a szel-

lem számára rendszereket teremtenek, de nem adnak, nyugalmat a zaklatott léleknek; tudást adnak de nem — vigaszt... Neki pedig erre a vigaszra van szüksége. S ezt csak a tisztult Istenhitben és az emelkedett erkölcsiségben találja fel.

Barátja a haladásnak és a szabadságnak, de óv a túlzásoktól s nem helyesli, ha a nő kilép a maga természetes hivatásának köréből s a politikában és a közéletben szerepet vállal. Szóval, nem támogatja a feminizmust, de a nőt, mint Anyát, nagy tiszteletben tartja: „Csak az áldozat jegyében folyik le egész élete, mindig a mások javára: ez az igazi emberi hivatás. A jövő nemzedék sorsa az ő kezébe van letéve. Ez a legszentebb, ami reánk bízott s azért él, hogy magamagát ennek az áldott, istenes munkának szentelje.” S hozzáteszi: „Az ilyen nők a mi vezércsillagaink.”

Ilyen, Krisztus szíve szerinti kedves Nő volt közöttünk az, akire bevezető soraimban hivatkoztam s aki — mostanában lesz három éve — elhivatott egy magasabb szolgálatra. Tolstoj életét, munkáját, egyéniségét, az emberiség érdekében folytatott szent harcát, ő is nagyra becsülte és igen sok rokon vonást fedezett fel a nagy orosz próféta lelki világa és az unitárius egyház hitvallása között. Szerinte: „Tolstoj a szabadelvű kereszténység egyik leglelkesebb apostola.” — És ismét: „A keresztény vallás gyakorlását Tolstoj a *krisztusi szeretet* követésében látja s ezzel kívánja nemcsak az egyes embereket irányítani, hanem az összes társadalmi kérdéseket megoldani... Nem állít fel akadályul semmi dogmát és korlátot, hanem csak az Istenben való hitet és az emberek iránt való szeretetet... *Krisztus vallását ugyanazokkal az érvekkel emeli egyetemes vallássá, mint az unitarizmus...* Jézus megváltó vallása nem külső ceremóniális hit, hanem — *élet...*”

Tolstoj emlékezete kapcsán maradjon tehát a Dávid Ferenc Egylet forumán vezércsillagunk: — az „örök nőiség” mellett az örök próféataság...

Józan Miklós

A hindu Unitarizmus jubileuma.

Három évvel ezelőtt ünnepelték az Angol és Amerikai Unitárius Társulatok az illető államok Unitárius Egyházainak központi szervei alapításuk száz éves évfordulóját. Akkor az ünnepségek kezdetén megkondultak Erdély bércei között az összes Unitárius harangok s hálaadó istentiszteleteket tartottunk ideát a csonka hazában mi is. Hálát ad-

tunk az Istennek azért, hogy az angol és amerikai unitáriusokban nekünk áldozatos szívü testvéreket adott, akik e nehéz időkben nemcsak kis egyházunk, de magyar hazánk sorsát is szívükön hordják.

Jelenleg a hindu Unitarizmus tartja centenáriumát. illő tehát, hogy egy imádsággal és egy rövidke hivadással, legalább róluk is

megemlékezzünk. „Bramo Somaj” az intézmény illetve az egyház hindu neve, mely alakulásának száz éves évfordulóját ünnepli. „Bramo” a Brahman szóból ered. „Somaj” pedig magyarul „társaság”-ot jelent Brahma Somaj magyarul „Istenhivők Társasága”. Az alapító neve Ram Mohan Roy, akit az amerikaiak a modern India Lincoln Ábrahámjának neveztek el. Ő volt az első, aki magát Hindu Unitáriusnak vallotta. Az a vallásos reformáció, amit Indiában már 1828 előtt prófétai lélekkel megindított s amelyet később 1828-ban Calcuttában egyházzá szervezett a Hindu vallásban ugyanazt jelenti, amit az Unitarizmus jelent a keresztény vallásban.

Nem véletlen, hogy az ő vallás reformációjával esik pontosan egy időre Indiában a modern állami és társadalmi élet fundamentumának a lerakása is, hogy tudományban művészetben és az egész Hindu nemzeti élet berendezésében újjászületést hozott. Erdélyben egy nemes liberalizmust teremtett, — Angliában s Amerikában az unitáriusok a szellemi magas kulturához nyújtott tápot az Unitarizmus; Indiában pedig új civilizációt teremtett, egy modern élet alapját rakta le a benne rejlő teremtető erő. S ha nem véletlen az, hogy Angliában Amerikában az Unitáriusok a szellemi arisztokráciát képviselik, vagy hogy a siménfalvi Unitárius székely atyafi hasonló sorban élő társai közül intelligencia dolgában jóval kiválik, — akkor nem véletlen az se, hogy a Hindu Unitarizmus élén ma egy olyan férfi áll, mint Rabindranath Tagore, a modern kelet világhírű költő-filozofusa, akit világgörül utján, mint Európa összes metropolisai, — nagy fejedelmeknek járó fényvel és hódolattal ünnepelt Budapest székesfővárosa is.

Dávid Feerné életét adta Erdélyben az Unitarizmus diadaláért. Az áldozatot meg kellett hoznia hindu utódjának Ram Mohan Roy-nak

is. Koppány módra először ellene fordult csaknem az egész India, édesanyja kiátkozta, felesége elhagyta, ellene fordult a felizgatott hindu nép fanatikus gyűlölete, de ő meg nem rendült, szilárdan állott, mint Luther a wormszi birodalmi gyűlés előtt, mert érezte, hogy szándékát meg nem változtathatja, hogy benne Isten küldött Indiának reformátort és hogy neki is inkább Istennek, mint embernek kell engedelmeskednie. Rabindaranth Tagore mondja: „A nagy emberek konfliktusokat hoznak, különben jövetelük jelentőségét veszíti.”

Az első gyülekezetet a hindu reformátor Calcuttában szervezte meg. Hívei ma már elépték az egész India mérhetlen területeit. 1830-ban Angliába hajózott, hol óriási lelkesedéssel köszöntötték. Szülőföldjét azonban ismét nem láthatta. 1833-ban Bristol városában meghalt.

A hindu Unitarizmus alapításának centenáris ünnepségét 1928 aug. 20.-án Rabindranath Tagore nyitotta meg Calcuttában. Az ünnepségek a Nyugat és Kelet India egész területére kiterjedően tartani fognak egész 1930 januáriusáig. Az Angol és Amerikai Unitárius Egyházak külöttségekkel képviselték magukat. Az Angol külöttséget a mindnyájunk által szeretve ismert dr. William H. Drummond ur és neje vezették Indiába, akik egyuttal ott élő fiukat és unokáikat is meglátogatják. Az amerikaiak részéről ez alkalomból többek között Dr. John H. Lathrop barátunk és neje, Mrs. Snow úrnő és Dr. Southworth, a Chicagói Teol Akadémia igazgatója és neje utaztak messze keletre.

1929 január 20.-án, amikor a centerárium legünnepesebb része kezdődik, — gondoljunk egy pillanatra hindu barátainkra s kérjük reájuk Isten áldását.

Dr. Csiki Gábor.

Püspökszentelés Kolozsvárott.

Dr. Boros György püspök urunkat a f. évi Egyházi Főtanács keretében november hó 18.-án fényes ünnepségek között iktatták be a boldogult Ferencz József örökébe. A beiktatáson képviseltették magukat az angol és amerikai unitáriusok is: Mortimer Rowe lelkeszel. Képviselőiket elküldötték az összes romániai hatóságok és egyházak is, kivétel nélkül. A magyarországi Unitárius Egyház képviselője közbejött akadály miatt nem jelenhetett meg.

A fölszentelési szertartás az ősi formák között folyt le, amelynek megtörténte után az új püspök mondta el a szószékből a megható imáját és áldását.

A templomi ünnepélyek után a tisztelgő külöttségeket fogadta az új főpásztor. Tisztelgés után a Főtanácsi gyűlésben mondta el püspökünk promrammbeszédét, amelyből a magyarországi unitárius testvéreink számára adjuk az alábbi részeket:

— Az unitárius hitfelfogásnak mindig az volt és az is lesz az alapelve, hogy az ember, mint Istennek legtökéletesebb teremtménye, az istenfiúság magasztos revelációja szerint, egységes életre, egymás szeretetére, megbecsülésére és az erkölcsi tisztaságnak Jézus szellemében megvalósítására van teremtetve. A tiszta erkölcs alapján álló Unitárius Egyház, valamint eddig, úgy ezután is, törvényt tisz-

telő, munkás és becsületes polgárokat, buzgó híveket fog nevelni az iskolában és a templomban.

Minden erőt, a legkisebbet is szeretném munkába állítani. Mi kevesen vagyunk, nálunk nem fölösleges, nem nélkülözhető senki. Remélem és elszántan akarom, hogy közöttük az ellentétek és ellenségeskedések, ahol vannak, megszűnjenek, ahol nincsenek lábra ne kapjanak.

Unitáriusságunk jellegét mindig a haladásra törekvés, a felvilágosodás és felvilágosítás adta meg. Hitünk volt az az isteni ajándék, melyre építettük istenismeretünket s, amely egyszerű népünket átjárta és olyan áldozatos hűségre buzdította, amely ma is fölkellesit és lankadatlan kitartásra hevit.

Milyen boldog lennék, ha hitünk és egyházunk változatos, de mindig heroikus történelmét átfogó egészben megírva láthatnám, mert csak ebből derülne ki az a hatalmas szolgálat, melyet kicsiny számunkat tulszárnyaló arányban fejtettünk ki az emberi mivelődés dicső templomában.

Önfegyelmzésre van szükségünk s ezt úgy szertném megvalósítva látni, hogy népünk tö-

lünk egyházi és világi vezetőktől, tanácsosoktól, a nyilvános közéletben, de egyházi áldozatos munkásságban is példát vehessen.

Amit beköszöntőmben ígértem, ahhoz tartom magamat: elmegyek az egy eltévelyedett után, de azután el is várom tőle a teljes megtérést, mert különben maga vágja el a megbocsátás útját.

Ezzel hozom kapcsolatba egyházunk fentartásának rendkívül nehéz gondját. Öseink gyönyörű örökséget hagytak reánk, nemcsak földi javakban, hanem lelki kincsekben is. Idézem azokat a nagy lelkeket, akik ezelőtt kettőszáz esztendővel úgy állottak, mint Hannibál Karthagó romjain és kimondották a nagy akaratot: az Unitárius Egyház nem volt, hanem lesz. Jártassátok végig szemétket az iskolától, templomtól és papilaktól megfosztott unitárius községeken és lássátok meg, hogy az élni akarás mily hős elszántással épít ujat. Vegyétek figyelembe, hogy az egy papot tartó két-három gyülekezet, mily áldozattal lesz önállóvá. Kell-e meghatóbb példája az önfentartás lelkének, annál, hogy a kis gyülekezet tagjai kétszeres képét fizetnek, mert a maguk emberségéből akarnak fennállani és élni...

Könyvek.

A Szentírás szociális tanításai. Írták többen, kiadta Keeble Sámuel, Angolból fordította Incze Gábor. Budapest 1928. 224+XVI. l.

Ez a könyv egy sorozatnak első köteteként jelent meg. A sorozatban a fordító ígérete szerint olyan művek fognak megjelenni, amelyek a kereszténységnek a mai társadalomhoz, a mai társadalmi problémákhoz való viszonyát fogják fejtegetni. Ezt az első kötetet angol methodista írók írták s a céljuk az volt vele, hogy kimutassák, hogy a Szentírás elejétől végig telve van szociális igazságokkal. Nem egy bizonyos szociális rendszert ad a Biblia, ilyesféle a különböző korokban készült iratokból ki nem olvasható, hanem minden szociális tanításnak velejét: magát a sociológiát sub specie aeternitatis.

Ez a bibliai sociologia nem száraz, érdektelen tudománygyártás, hanem élet, mely áldozatból épül fel s fő törvénye ez: szeresd

felebarátodat. Ez a törvény ez a parancs a legcsattanósabb válasz azok számára, akik a Szentírásnak szociális tartalmát tagadni merészelik.

Ezek a vezető gondolatai annak a 13 fejezetnek, amelyekben végig vezetnek bennünket az írók Mózes első könyvétől kezdve egészen a Jelenések könyvéig, kimutatva mindegyiknek mélységes szociális üzenetét a mai ember számára.

Köszönjük a fordítónak, hogy magyar nyelven is hozzáférhetővé tette ezt a művet a közönség számára s reméljük, hogy sok eredménye lesz a mi szomorú magyar életünkben.

Ajánljuk a könyvet lapunk olvasóinak figyelmébe. Kapható minden protestáns könyvkereskedésben. Ára füzve 4.40 pengő, vászonkötésben 7 pengő.

HIREK.

A Budapesti Unitárius Egyházközség telefonszáma
Lipót: 974-24.

Az Unitárius Missió-Ház telefonszáma: Aut. 893-77.

Üdv az Olvasónak! Másnemű elfoglaltságom miatt, 1929. január 1.-ével megválnék az „Unitárius Értesítő” szerkesztésétől. Hét éven át, munkatársaimmal és kiadótestvéreimmel együtt, igyekeztem a lap szellemi nivóját fentartani. E tekintetben ezután se leendő az aggodalomra mert az egyházközség minapi tanácsülésében az „Értesítő” hivatalos lapjává fogadta s annak további szerkesztését tapasztalt kezekre bízta. Hogy a hírszolgálat pontosabb legyen, a lap ezentúl kéthetenként fog megjelenni négy oldalon. Az ára marad, mint volt: négy pengő, oly csekély összeg, amit minden előfizető afia — remélhetőleg — a multakra visszamenőleg is meg fog fizetni. Szégyen volna, hogyha az „Értesítő” 1000 pengős deficitjét az egyházközségnek a saját pénztárából kellene hordoznia. Bucsuzóban köszönöm meg barátaimnak a jókedvű támogatást, egyeseknek a szívesen látott kritikát s mindenkinek, akiket illet, az unitárius közérdek hathatós védelmét. Adja Isten, hogy ezekben ezután se legyen hiány miközöttünk! Én ígérem, hogy az áhitat óráiban e lap hasábjain találkozni fogunk.

Budapest, 1928. december 15.

Hitrokoni szeretettel
Józan Miklós.

Karácsonyi ajándékba mindenki küldje be a 4 P. előfizetési díjat és f. évi és hátralékos egyházi adóját, hogy mi is gondoskodhassunk az Egyház szegényeiről.

Istentiszteleteket tartunk a karácsonyi ünnep alkalmával a következő időkben: Az V. Koháry-u. 4. sz. alatti templomban Karácsony első napján (25.-én) reggel 9 órakor. Ez alkalommal ünnepi beszédet mond dr. Csiki Gábor és Urvacsorát oszt Józan Miklós püspöki vicarius. Ugyancsak ezen a délelőttön 11 órakor ünnepi beszédet mond Barabás István lelkész és Urvacsorát oszt Józan Miklós püspöki vicarius. Karácsony másodnapján 26.-án d. e. 11 órakor ünnepi beszédet mond Jancsi László hitoktató lelkész és Urvacsorát oszt Józan Miklós püspöki vicarius.

Debrecenben az új Imaházban Karácsony másodnapján 26.-án d. e. 10 órakor Istentiszteletet tart és Urvacsorát oszt dr. Csiki Gábor missziói lelkész. Az Egyházközség megalakulása után ez az első alkalom, amikor a hívek sátoros ünnepen részesülhetnek az urvacSORA jegyeiben. Ezért nagy lelki örömmel várják az ünnepélyes alkalmat.

Pestszentlőrincen az Állami Telepi Polgári Iskola termében szintén Istentisztelet és UrvacSORA osztás lesz ünnep másodnapján (26.-án) d. e. 11 órakor. Ez uton is felhívjuk híveink figyelmét az ünnepélyes Istentiszteletre.

Istentiszteletet tartunk a Koháry utcai templomban O évben és Ujévben is. O év alkalmával dr. Csiki Gábor missziói lelkész és új év első napján Barabás István lelkész testvéreink szolgálnak az Istentiszteleteken.

Karácsonyfa ünnepélyt rendez az Unitárius Nőszövetség f. hó 22.-én d. u. fél 4 órakor a tanuló ifjúság részére (I. el-től — VIII. gimn.-ig) az Unitárius templomban. Ezen az ünnepélyen, úgy mint az elmúlt években, az idén is a Karácsonyfa alatt karácsonyi ajándékokat oszt a gyermekeknek a Nőszövetség. Kérjük e helyen is híveinket támogassák ezt a szép és szeretetteljes munkát adományokkal, hogy a gyermekek Karácsonyát így is széppé és örömteljessé tethessük. Tanuló ifjainkat pedig hívjuk ez uton is az ünnepélyre.

Az Unitárius Leányegyesület és az egyetemi ifjúság részére ugyancsak a Nőszövetség rendez Karácsonyfa ünnepélyt az Unitárius templomban f. hó 23.-án d. u. közvetlenül a d. u. 5 órai adventi Istentisztelet után. Kérjük leányainkat és egyetemi tanulóinkat jöjjenek mindannyian a Karácsonyfa ünnepélyre.

A protestáns táborig püspökség értesítésére közöljük a következő hirt. A Koronaörség I. Váralja-út 14 sz. I. em. dísztermében, minden hónap első és harmadik vasárnapján d. e. 10 órakor Istentiszteleteket tartatnak a Kormányzóság, Testörség, Koronaörség, Csenedörség és a Minisztériumok református, evangélikus és unitárius vallásu tisztjei, tisztviselői, altisztjei és a családtagok részére. Ezek az Istentiszteletek f. évi nov. hó 1-ső vasárnapjától kezdődőleg az 1929 évi június hó harmadik vasárnapjáig bezárólag tartatnak. Az Istentiszteletekre minlen közelben lakó tiszt családj és általában a tiszt családjokhoz közelálló polgári családok is meghívotnak.

Az Unitárius Missió-Ház templomának és gyülekezeti helyiségeinek felszentelése. A misszió ház templomának és gyülekezeti helyiségeinek építkezése annyira előrehaladt, hogy a felavatás ünnepét január hó 27.-én — Isten segedelmével — minden valószínűség szerint megtarthatjuk. A misszió ház elnöksége minden intézkedést meg fog tenni, hogy ez az ünnep, mely kis Egyházunk életében valóban történelmi jelentőséggel bír, a nemes intézményhez méltó legyen. Akik nem férnek be a Kápolnaterembe, azok részére a gyülekezeti teremben paralell Istentisztelet lesz.

Az Igazgató Tanács elnöksége az új főgondnok helyettes választása alkalmából tisztelgett a Kormányzó Urnál, a Kultuszminiszternél és a Felsőház elnökénél. Az evangélikus és református Egyházkerületek áldáskívánataik mellett vették tudomásul dr. Mikó Ferenc h. államtitkár afiának világi elnökké történt megválasztását.

A Dávid Ferenc Egylet f. hó 14.-én tartotta az Unitárius templomban (V. Koháry-u. 4.) decemberi ülését. Mint eddig is minden alkalommal, most is

szép számú hallgatóság vett részt a nyilvános gyűlésen, melyen felolvasott Józán Miklós püspöki vicarius: Tolsztoj emlékezete címen. A nagy orosz íróról értékes felolvasást jelen számunkban teljes egészében közöljük. A zeneszámokat Kadicsfalvy Parsche Éva gordonka-művésznő és dr. Barzu Livius szolgáltatták. E helyen is köszönetet mondunk a szereplőknek közreműködésükért, hűveinket pedig kérjük, hogy továbbra is támogassák az Egyesületet az ünnepélyek megtartásában jelenlétükkel.

A Kébli Tanács dec. 3.-án tartott ülésében elfogadta az 1929 évre szóló költségvetést 31.550 pengő kiadási és bevételi tételleivel.

Az Unitárius Bált az idén is megrendezi a Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egyesület 1929 január 12.-én a Lloyd palota nagytermében. Az Ifjúság lan-kadatlan lelkesedéssel dolgozik azon, hogy egyrészt összehozza esztendőnként az unitárius társadalmat, másrészt a szegénysorsu egyetemi hallgatók helyzetén segítsen. Ezért a bál tiszta jövedelme jótékony-célra megy. Ha meghez az unitárius társadalomban is az a mindenkor tapasztalt nagyfoku érdeklődés, mint az az eddigiek során igazán elismerésre méltóan megnyilvánult volt, akkor az eddigi sikerek mellé a mostani is méltóan fog sorakozni. A személyesen érdeklődőknek szives felvilágosítást ad a Bálbizottság naponta d. u. 5-7 óra közt a Rákos-utcai Missió-Ház unitárius internátusában (IX. Rákos-u. 3), vagy telefonon mindennap d. e. 11-12 óra közt. Aut. 802-26.

Az adminisztráció és a postai átvétel megkönnyítése végett kérjük, hogy a postai küldemények Török Mihály bálbiz. pénztáros nevére címeztessenek.

Igazgató Tanács téli rendes ülését 1928 december hó 28.-án (pénteken) d. u. 5 órakor tartja a Tanács-teremben. Az új főgondnok-helyettes ekkor fogja elfoglalni az elnöki széket. Tárgysorozatot rendes meghívón közöljük a Tanács tagjaival.

Debreczenben december hó 2.-án a Hatvan-u. 24. sz. új Imaházban Istentisztelet volt. Imádkozott Józán Miklós p. vicarius és beszédet mondott dr. Csiki Gábor missiói lelkész. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a hívek és érdeklődők a templomot minden alkalommal megtöltik.

Ugyancsak Debreczenből vettük a következőket: A debreczeni Leányegyházközségünk az utóbbi időben mind több-több tanujelét adja életrevalósága — élniakarásának. A nemrég megalakított Dávid Ferencz Egylet december 1.-én este 6 órakor tartotta meg a Hatvan-utcai templomban első bemutatkozó vallásos estélyét. Erre az alkalomra Debreczenbe leutaztak Józán Miklós p. vicarius és dr. Csiki Gábor missiói lelkész. A templomot a hívek és más érdeklődők teljesen megtöltötték. Az estélyt Derzsy Zöldike zeneiskolai növendék szép harmoniumjátéka nyitotta meg, amely után Dr. Csiki Gábor megkapó gyönyörű imája következett. Dr. Mikó Ferenc főgond-

nok helyett — aki családi okok miatt nem utazhatott Debreczenbe a megnyitó beszédet Józán Miklós p. vicarius ur mondotta, méltatva a kolozsvári és budapesti anyaegyesületek multját s az új egyesület hivatását. Rugonfalvy Kiss István egyetemi tanár munkáját — betegsége miatt akadályozva lévén azt személyesen előadni, — Egyed János tb. főszolgabíró olvasta fel. Az Unitárius vallás keletkezését, Dávid Ferenc életét, működését — történelmi megvilágításban tárgyaló, értékes felolvasást a közönség nagy figyelemmel hallgatta. Az est sikerét igen emelte Lengyel Rózsa zeneiskolai növendék két hegedű szólója, amelyeket Derzsy Zöldike harmoniumon kísért, gyönyörű játékaival, a közönség nagy élvezetére. Józán vicarius úr zárószava után a vallásos estély a Himnusz eléneklésével ért véget. A kezdet nehézségeit leküzdő ifjú fiókegyletnek kitartást és még igen sok hasonló, szép sikert kívánunk.

Erdélyből. Lupényban November 25.-én lélekemelő ünnepség keretében új Imaházat szenteltek föl. Ott a bányamunkások között kifejezhetetlenül szép egy ilyen ünnepély. A szomorúságok idejében és a szenvedések között olyan jól esik látni azt, hogy a küzdelmek tömkelegében hogy emelkedik lassan-lassan a föld bensejében, az örök sötétségben dolgozó emberek munkája és imája után egy-egy békesség hajlék, egy-egy Istenháza. Az új Imaházat dr. Boros György új püspökünk szentelte föl, mely alkalommal a lupényi egyházközségben püspöki vizsgálatot is tartott s meglátogatta a szomszédos Vulkánban élő bányamunkás unitáriustestvéreinket is. A jó Isten áldása kísérje tovább testvéreinket az építés munkájában.

Kövenden, az Aranyos mentén, Kulturház avatás volt f. évi október 14.-én. Az avatási ünnepen megjelent dr. Boros György püspök ur a főtisztelendő asszonnyal együtt. Főlavató beszédet a püspök ur mondott. A szép és tágas kulturház ékes bizonyossága a község kulturális áldozatkészségének.

Nyilvános nyugtázás. Lapunk októberi számának a megjelenése óta, ahol a Missió Ház templomának a berendezésére addig befizetett kegyes adományokat nyugtáztuk, a nevezett célra az alábbi adományok folytak be: Takács Ferenc Celdömölk 4 P. dr. Jakab Zoltán Igal 100 P. Gyarmathy Mózes 80 P. Krieger Tamásné 120 P. dr. Májay Dezső 80 P. (igéret 100), Burszán Kálmán 10 P., Botár János 50 P. (igéret 150 P.), Csiki Pál 30 P., Baka András 5 P., Boncza Ferenc 8., Rajczy Istvánné 10 P., Deák Farkas 50 P., Deák Farkasné egy urasztali terítő, Bódy János Győr 5 P., Árkosi Tóth Albert 50 P., Józán Miklós 2 drb. gyönyörű bibliát ajándékozott.

Tiboldi Gyula Szolnok 150 P.-re, Demény Mózes a szószék költségeinek részbeni fedezésére 500 P.-re, Vitéz Siménfalvy Tihamér az urasztala költségének fedezésére 850 P.-re tettek áldozatos ígéretet. Józán Miklós egy diákszoba berendezési költségeit vállalta. Sokan vannak még híveink között, akiknek a neve

még nem szerepel a kegyes adakozók között, de akik reméljük nemsokára szintén jelentkezni fognak a szent célra szánt kegyes adományaikkal. Isten szereti és megáldja a jókedvű adakozót.

Köszönetet mondunk hálás szeretettel azoknak a testvéreinknek, akik szives adományokat küldöttek a szegény gyermekeink gondozására, segélyezésére. Minden ilyen adományt — ha bármily kevés is az — a jó Isten sokszoros áldással viszonz, mert tiszta szívről és keresztényi buzgóságról tesz tanubizonyosságot, minden ilyen adomány. Ujabb adakozók: Fodor Vilmos IV. polg. tanuló, Mihály Sándor IV. polg. tanuló, Messer Magda, Irsay Ervinné, Márton Jánosné, Mikó Lajos p. ü. tanácsos és Zsigmond Lőrinczné hittestvéreink. Köszönetünket a szegény gyermekek hálaimájába foglaljuk s kérjük a jó Istent, hogy áldja meg a mi adakozó testvéreinket. E helyen említjük meg azt, hogy a Karácsonyfa ünnepélyre küldött adományokról a legközelebbi számunkban fogunk megemlékezni a közelgő év Január első felében.

Eljegyzés. Zsarolyáni Sámly Magdát, néhai püspökünk unokáját, eljegyezte szentmiklósi Anghi Csaba Géza, egyetemi tanársegéd. Az ifju párnak és az örömszülőknek szívből gratulálunk.

Hivatalos órák: délelőtt 9.-től délután 3.-ig.

Esketést, keresztést, temetést legalább egy nappal előbb kell bejelenteni. Ezt saját érdekében mindenki tartsa szem előtt.

Lakásváltoztatás esetén egy levelezőlapon kérjük az értesítést az új címről, hogy lapunkat pontosan kézbesíthessük.

Ha egy családban betegség, vagy egyéb baj támad, ha valamely család tagja kórházi ápolás alá kerül, hozzátartozói levélben vagy telefonon értesítsék a lelkészi hivatalt erről, hogy amennyire erőnktől telik, enyhítsük testi-lelki fájdalmát, szenvedő testvéreinknek.

Pénztári órák a budapesti lelkészi hivatalban d. e. 9-től d. u. 3.-ig. Adót, előfizetést, adományt átvesz Gál Miklós pénztáros.

Istentiszteletet tartunk a fővárosban a Koháry utcai templomban minden vasárnap d. e. 11 órakor. Debrecenben minden hó első vasárnapján d. e. 10 órakor az új imaházban (Hatvan-u. 24. sz.). Pest-szentlőrincen az Állami telepen a polgári iskolában minden hó utolsó vasárnapján d. e. 10 órakor. Ifjúsági Istentisztelet minden hó második vasárnapján d. e. 9 órakor a fővárosban az V. Koháry utcai templomban.

Halottaink.

Asztalos Tamás f. hóban Dunaharasztn elhunyt. Nyugalma legyen csöndes, békés a pihenése.

Özvegy Ujvári Béláné, szül. bethlenfalvi Paál Amália f. évi dec. 7.-én 67 éves korában, 50 évi boldog házasság után elhunyt. Az elhunyt testvérünkben Ujvári László afia, egyházközségünk jegyzője édesanyját gyászolja. A halottnak édes nyugalomát kérünk a jó Istentől, gyászoló testvérünknek és övéinek vigasztalást az árvaságban.

Erdélyi gyászhir — Kelemen György szabédi unitárius lelkész 53 éves korában 30 évi lelkészi szolgálat után dec. 2.-án elhunyt — hosszas betegség után. Kelemen Béla r. főtanácsos és Kelemen Jenő erdőmérnök afiai testvérüket gyászolják az elhunytban. Fáradt lelkész testvérünknek a békeországban édes nyugalomát, gyászoló testvéreinknek vigasztalást kívánunk.

